

Vannak pályafutások, amelyeknek indokolt-ságát többé nem, csupán indokait érdekes kutatni. A Napoleonokról nem szokták vizsgálni vajjon megérdemelték-e karrierjüket. Sokkal érdekesebb: magának a karriernek vizsgálata.

László Fülöp, a szegény magyar fiú, világhírű emberré, a zsidó ember pápák festőjévé lett néhány rövid év alatt; ez a pályafutás a legnagyobb lendületek közé tartozik ebben a szürke korszakban. A mai Napoleonok a közöny rengeteg várait ostromolják és csatáik az emberi energiának éppen akkora látványait nyújtják, mint a legtüzesebb austerlitz-i napok.

László Fülöp közönyt vivő munkája talán még komplikáltabb, különösebb volt a nagy korzikaiénál. Amaz egy komor pózzal tiport le a világot. Büszkén, daczosan, diadalmasan. Az ilyen diadal egyben eltípor minden kritikát is. Az erő érvényesülését az emberek szunnyadó östermészete mindig természetesnek fogja találni, ha néha-néha a maga imponáló brutalitásában kitör és a gyöngébbet letíporja. De a világhírű magyar piktor nem így természetes komor tulajdonságaival hódította meg a világot. Egészen ellenkezőleg. A legnagyobb sabbakkal. Az emberek gyöngéinek nagy pszichológusa ez a László Fülöp. Ezeknél a gyöngéknél tapogatta ő ki és hódította le az emberről emberek szívét. Nem, ez az ur nem szigorú napoleoni pózban állott a hiúságos emberek elé, hanem nyájas árczuzal és hajlékony ecsettel, melyre friss rózsaszíneket kent és így szólt a grófnőhöz, aki szabálytalannak tudván orrát, a profilját lakárgatta:

— Grófnő, Önnek az orra, amely oly nemessé avatja a profilját, legfinomabb festői problémáim egyike.

Es elvégre ezzel talán nem hazudott. Festői problémáinak még lehet finom, ami orrnak csunya. A képen azán orrnak is szép lón az, amit a diplomata László a világért sem festett volna meg érdekes festői problémának. Egyáltalában inkább pszichológiai, mint festői problémákat festett meg mindig és képei a legérdekesebb adalékokat szolgáltatják ennek a mai furesa, kendőzött világnak a lélektanához.

A sors finom vattába pólyáltjainak világából, a legféltettebb kulisszák mögül izgalmas titkokat hoz el nekünk ez a csak látszatra diszkrét uri ember. Talán többet tud ő még a belső kozmetikóról, a fodrásznőnél és a legszemélyesebb komornánál is, akik csak annak a rossz illatu demokráciának

köszönhetik, hogy bizonyos évi szolgálatok után nem küldik el nekik az aranyzsínort, hogy károsná válható rabszolga-életükkel végezzenek. A tizezerbeli gyönyörű nők szentül hiszik, hogy László Fülöp hódolattal hallgat azokról az intimításokról, melyek a szabónőnek egy óra alatt élesebben megnyilatkoznak, mint egy sirig hű udvarlónak egy egész élet kutató ostromai alatt. Hogy a férjről ne is beszéljünk.

Am László Fülöp, hölgyeim, grófnők és hercegnők, nem hallgat olyan alázatosan, miként gondolni méltóztatik. Az ő drága diszkréciójából csak annyi valóság, hogy nem pongyolában, hanem készen mutatja meg Önöket a komisz világnak, mely egyébre sem jó, mint arra, hogy megmutatkozzanak neki. Nos, ugye lehet, ez az ecsetes diplomata talán éppen úgy mutatja meg Önöket, amint a sirig hű udvarlók előtt szoktak mutatkozni. Illatos, gyöngéd rózsaszinben. Sőt — csupán művészi harmónia okáért — ezekhez a gyönyörű rózsaszín ruha-poémákhoz hangolja ő az arcz színét és vonalait is. Csakhogy — és ez a ravaszság — neki sokkal jobb szeme van, mint a gyöngéd udvarlónak. Ő meglátja a rózsaszínű arcok mögött a kozmetika mesterkedéseit és a lélek ránczait is. És meg is mutatja azokat a látóknak. Persze, nem a grófnőknek és hercegnőknek. Így szól: roppantul rózsásnak kellett festenem az arcza színét, mivelhogy egyáltalában nem volt rózsás; nagyon is vigyáznom kellett az arcz vonalainak szabályozására, mivelhogy dehogyan is volt szabályos.

Es ördöge van László Fülöpnek — bátran mondhatjuk rengeteg talentumnak is — hogy tudniillik e ravasz eltagadások ellenére is a kép mégis hasonlít, ördögösen hasonlít. Ugye hasonlít, hogy a portrét leleplező soirén okvetlenül meg kell szólalnia valakinek, malicziózusán, de irigységgel:

— Ez a Mimi komtesse rémisztően hizelegve van — és mégis bámulatosan hasonlít. Sosem tudtam, hogy ilyen szép is tud lenni.

A főntebb említett irigység aztán jobb toborzója a megrendelőknak minden dicsérő műkritikáknál. Ilyenre szinte nem is merészkedik az ember ezzel a nagy hódítóval szemben. A Napoleonokat el kell fogadni olyanoknak, amilyenek.

Legfőlebb még gyönyörködünk lehet bennök. A nagy, tüzes energiájukban. A pompás, duzzadó zsenialitásukban, mely oly ritka a küzködő emberek között, hiszen — érvényesült.